

SV lausuntopyyntö VaVa Syksy 2017

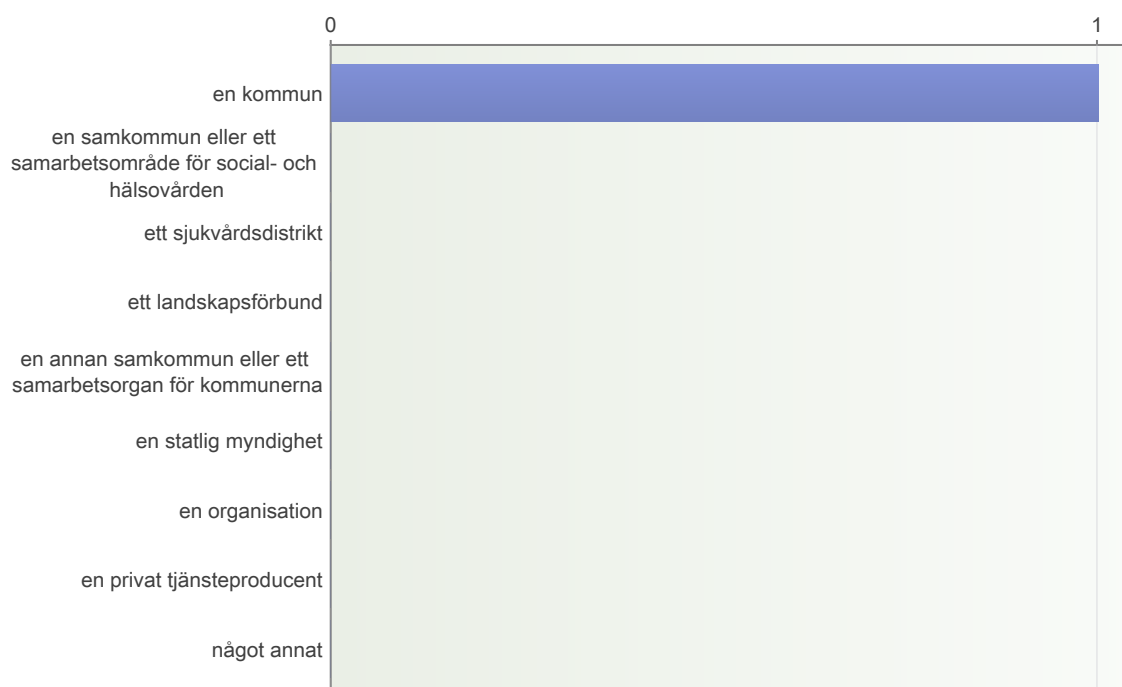
1. BAKGRUNDSUPPGIFTER

Vastaajien määrä: 1

Officiellt namn på den som svarar	Namn på den person som antecknat svaret	Kontaktuppgifter till den person som är ansvarig för svaret	Datum för när begäran om utlåtande behandlades i organet	Organets namn
Larsmo kommun	Carola Löf	Gun Kapténs, tel 044 0365123	14.12.2017	Kommunstyrelsen

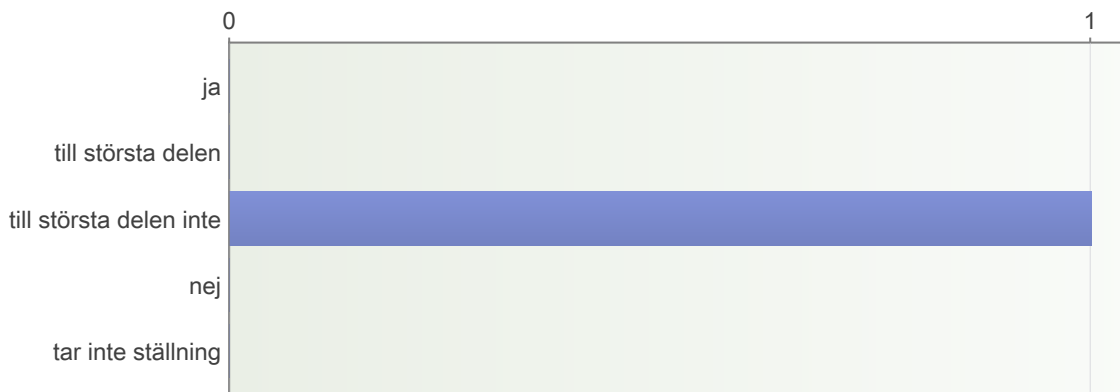
2. Är den svarande

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Kan den föreslagna valfrihetslagen bidra till att minska hälso- och välfärdsskillnaderna bland befolkningen och göra tillgången till tjänster mer jämlik?

Vastaajien määrä: 1

4. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Larsmo kommun anser att en vårdreform behövs och stöder en kontrollerad utvidgning av valfriheten. Till exempel så att man via pilotförsök stegvis inför mera valfrihet. Vårdreformen har som mål att minska skillnader i välfärd och hälsa, bromsa kostnadsökningen, trygga en jämlikare och bättre tillgång till service, integrera tjänsterna och stärka basservicen. Målen har kvarstått i de olika skedena av reformen och de är allmänt godtagna.

Den modell som presenteras i lagutkastet behöver ändå förenklas, förtydligas och rättas till.

Det föreslagna sättet att uppfylla valfriheten inom tjänsterna på basnivå och vissa tjänster på specialiserad nivå genom marknadsmekanismer står i konflikt med vård- och landskapsreformens ursprungliga mål att minska skillnaderna i välfärd och hälsa, trygga en jämlik tillgång till tjänster, integrera tjänsterna och bromsa kostnadsökningen. Modellen begränsar rätten att bestämma hur tjänsterna ska produceras och rätten att styra tjänsterna som en helhet. Denna rätt hör till organiseringsansvaret för tjänsterna och till självstyrelsen.

Det är en stor utmaning att ha organiseringsansvaret och att integrera tjänsterna när en stor del av dem överförs på olika företags ansvar och styrs på marknadsbasis. Det innebär att tjänsteproduktionen splittras och att landskapen inte längre har makt att styra den. Inom de olika tjänsterna uppstår det nya gränssytor för kunderna. Genom det styrsystem som föreslås i lagutkastet är det i praktiken omöjligt att skapa en helhet som uppfyller målen för reformen och som ger möjlighet att hantera de strukturella riskerna i modellen.

De preliminära erfarenheterna från pilotprojekten tyder på att valfrihetsreformen ökar efterfrågan på tjänster och förorsakar nya kostnader. En moderat uppskattning är att efterfrågan kommer att öka med ungefär 10 procent och framför allt gälla lindriga sjukdomar som läker ut av sig själva, vilket innebär att ökningen inte minskar skillnaderna i välfärd och hälsa. Att invånare som redan omfattas av företagshälsovård eller studerandehälsovård börjar omfattas av kapitationsersättningen innebär ökade kostnader, men ger inte nödvändigtvis några betydande hälsofördelar och minskar inte skillnaderna i välfärd och hälsa.

Systemet är som helhet komplicerat och kräver att kunden/patienten klarar av att bedöma sitt servicebehov, jämföra de tillbudsstående alternativen och söka sig till tjänsterna. Modellen passar inte alla kundgrupper och riskerar att öka skillnaderna i välfärd och hälsa i stället för att minska dem. Problemet med det befintliga systemet är att olika socioekonomiska grupper använder social- och hälsovårdstjänster på olika sätt. Över hälften av barnen har en privat sjukförsäkring. Merparten av de förvärvsarbetande får sin sjukvård genom företagshälsovården. I jämförelse med de ovan nämnda grupperna är ett ansevärt antal av de klienter som anlitar de bastjänster som produceras av kommuner och samkommuner åldersstigna, låginkomsttagare,

kroniskt sjuka och marginaliserade.

I den konsekvensbedömning som gjorts om lagförslaget konstateras att parallella försäkrings-/finansieringssystem i praktiken blir kvar i samma form som för tillfället – användningen av tjänster som tillhandahålls av privata aktörer förväntas inte minska, liksom heller inte de sjukvårdstjänster som tillhandahålls av företagshälsovården. Antalet försäkringar kommer enligt konsekvensbedömningen att antingen öka eller minska. Det att patienterna direkt kan välja ett företag som serviceproducent minskar inte hälso- och välfärdsskillnaderna. De som använder sig av kundsedlar eller personliga budgeter är förmodligen mer högre utbildade och mer välmående än de som inte kan eller vill använda sig av dessa serviceformer.

Lagförslaget främjar valfriheten, men det som är viktigare än att valfrihetsalternativen tilltar betraktat ur klientens perspektiv är vad man kommer att kunna få genom sina val (och ur samhällets perspektiv hur dessa val kommer att styra utvecklingen av servicesystemet). Valfriheten kommer att främja tillgången till tjänster ifall resursallokeringen tilltar.

Å andra sidan kan resursallokeringen och därmed tillgången till tjänster främjas också utan en valfrihet. Lagförslaget kommer sannolikt inte att främja en jämlik tillgång till tjänster, eftersom de som får sina tjänster via företagshälsovården eller med stöd av försäkringar eller anlitar dessa tjänster med egna medel får mer och snabbare tjänster än vad man får via det offentligt finansierade systemet.

Den centrala frågan är huruvida lagen kommer att leda till en minskning av den sjukvård som tillhandahålls av företagshälsovården eller med stöd av försäkringar. För det är det enda sättet för att jämlikheten ska främjas.

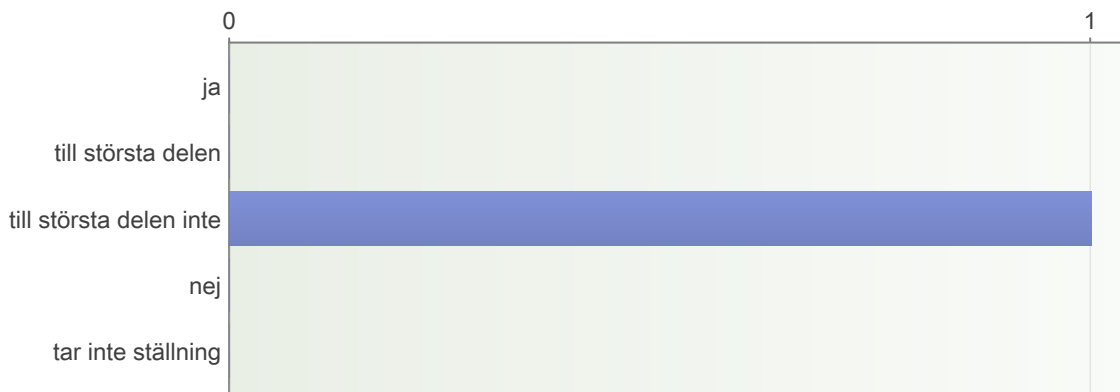
För att minska hälso- och välfärdsskillnaderna borde systemet till sin natur vara universalt (ingen skild kanal för förvärvsarbetande), där resurser i högre utsträckning riktas till vården av personer som befinner sig i en svagare ställning och till preventiv handledning samt till starka insatser på preventiv verksamhet. Valfrihetsreformen innehåller inga dylika faktorer och leder därför inte till dylika förändringar.

Valfriheten ökar valfrihetsmöjligheterna närmast i tätorterna, varvid den jämlika tillgången (eller åtminstone tillgängligheten) inte kommer att främjas.

Larsmo kommun understryker här att det är de tvåspråkiga landskapens skyldighet att ordna service både på finska och svenska. Det innebär att landskapet särskilt bör beakta tillgången till svensk service då man i enlighet med 2 mom. fattar beslut om vilka av de i 1 mom. nämnda tjänsterna som ska betalas med kundsedel. Också av denna orsak är det nödvändigt att även landskapen får tillhandahålla tjänster mot kundsedlar eller inom ramen för personliga budgeter, vilket ger en tryggare bas för den grundlagsenliga språkliga servicen.

5. 2. Främjar utkastet till valfrihetslag på ett ändamålsenligt sätt kundens möjligheter att påverka de egna tjänsterna?

Vastaajien määrä: 1

6. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Lagutkastet som skickats på remiss främjar till en del kundernas påverkningsmöjligheter. Oklart är ändå om reformen förbättrar påverkningsmöjligheterna på ett ändamålsenligt sätt, som alltid har en positiv inverkan på kundens hälsa och välmående.

Oron gäller särskilt kunder som använder flera olika social- och hälsovårdstjänster och specialgrupper, såsom klienter inom missbrukar- och mentalvården eller barnskyddet. Deras förmåga att orientera sig i servicesystemet och använda kundsedlar och personliga budgetar kan vara begränsad.

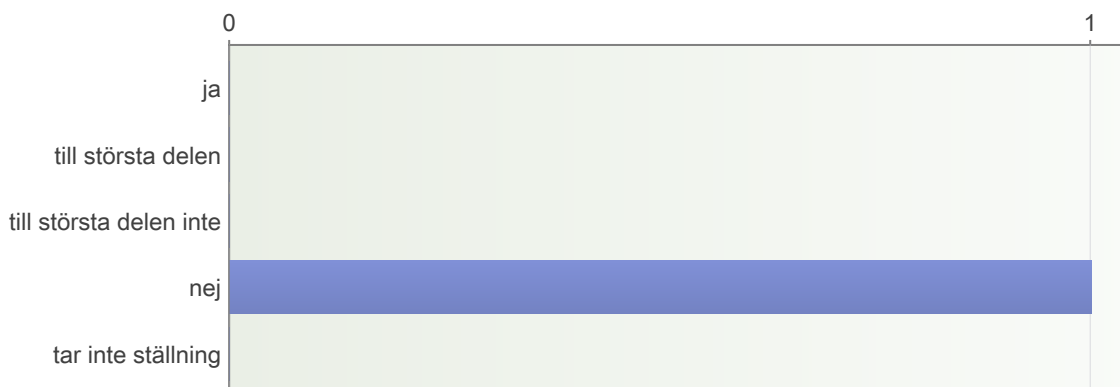
I den föreslagna lagstiftningen får klienten välja följande serviceproducenter: 1) social- och hälsocentral, 2) mun- och tandvårdsenhet, 3) affärsverk, 4) producent som tillhandahåller tjänster mot kundsedel, 5) producent som tillhandahåller tjänster enligt en personlig budget. Dessutom har patienten rätt att söka vård i ett annat EU-/EES-land.

Med undantag av den personliga budgeten kan klienten emellertid inte genom möjligheten att välja serviceproducent påverka sina egna tjänster. I och med att finansieringen av social- och hälsocentralerna i huvudsak bygger på kapitation måste landskapet noggrant fastställa vilka tjänster som kan tillhandahållas inom ramen för kapitationsersättningen. Det är sannolikt att landskapet kommer att begränsa tjänsterna i likhet med den service som tillhandahålls på de nuvarande hälsovårdscentralerna, vilket kommer att betyda att klientens möjligheter att välja serviceinnehåll minskar.

Även innehållet på de tjänster som tillhandahålls mot kundsedlar måste definieras synnerligen noga, varför patienterna i praktiken inte kommer att få en möjlighet att påverka serviceinnehållet. Det faktum att affärsverk inte får tillhandahålla tjänster mot kundsedlar eller inom ramen för personliga budgetar begränsar patienternas valmöjligheter och är också i övrigt oändamålsenligt.

7. 3. Ger lagutkastet kunden tillräckliga möjligheter att anlita sådana tjänster som lämpar sig för kundens egen situation?

Vastaajien määrä: 1

8. Fritt formulerade kommentarer.

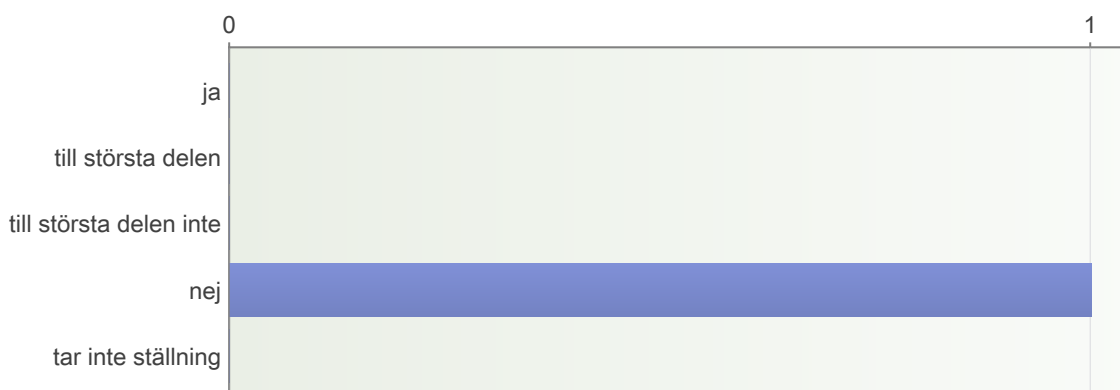
Vastaajien määrä: 1

- Enligt lagförslaget ges klienterna rätt att byta serviceproducent av social- och hälsocentraltjänster med 6 månaders mellanrum. På basis av de pågående valfrihetsförsöken vet man att de personer som tidigare tytt sig till tjänster som tillhandahållits av hälsovårdscentraler snabbt har velat byta tillbaka till hälsocentralen efter bytet till en privat serviceproducent. Klienten borde antingen ges en möjlighet att byta serviceproducent med 3 månaders mellanrum eller så borde bytet vara förknippat med en provotid under vilken klienten får byta producent.

Det faktum att affärsverk inte får tillhandahålla tjänster mot kundsedlar eller inom ramen för personliga budgeter begränsar patientens valmöjligheter och är också i övrigt oändamålsenligt.

9. 4. Om kunden har omfattande servicebehov, ger lagutkastet kunden möjlighet att få tjänster som är samordnade i enlighet med kundens behov?

Vastaajien määrä: 1

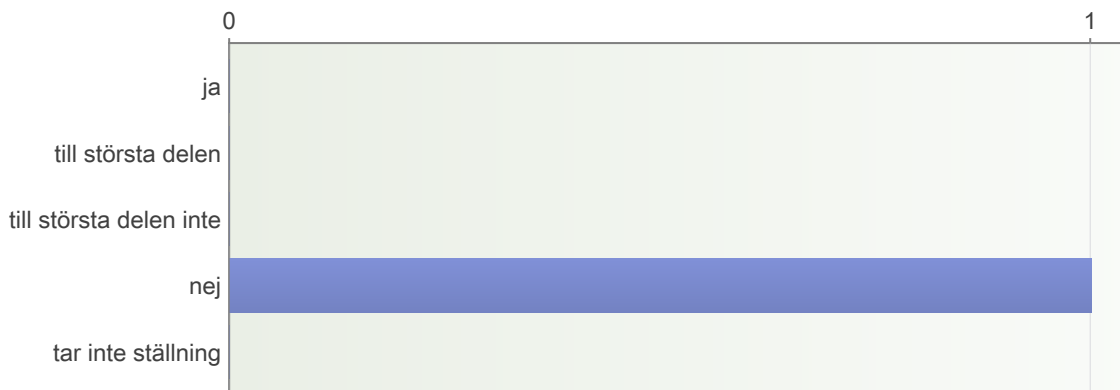
10. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Samordningen kan i praktiken genomföras antingen så att landskapets producent erbjuder klienter samordningstjänster (s.k. case manager), vilket gör det möjligt för klienter att också utnyttja de tjänster som tillhandahålls av privata producenter eller så att landskapets affärsverk producerar alla de tjänster som klienten behöver. Ifall samordningen och sammanjämkningen av de tjänster som tillhandahålls för personer med vittomfattande servicebehov inte kan omsättas i praktiken av landskapet på en personlig nivå finns det inga förutsättningar för att dessa överhuvudtaget ska kunna omsättas i praktiken. Personer som är berättigade till en personlig budget och som själva förmår samordna sina tjänster utgör ett undantag från denna huvudregel.

11. 5. Säkerställer lagutkastet en horisontell och vertikal integration av tjänsterna?

Vastaajien määrä: 1

12. Fritt formulerade kommentarer.

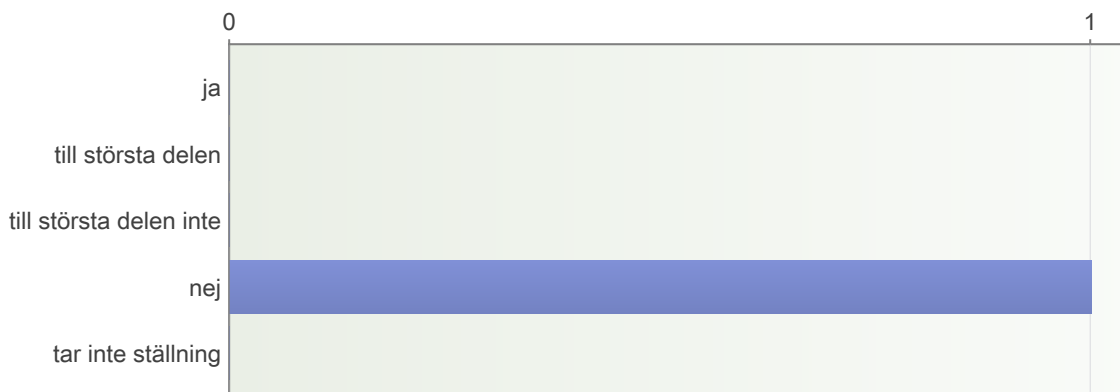
Vastaajien määrä: 1

- De många bestämmelserna som främjar integration och förutsätter samarbete mellan olika aktörer kan oriktigt ge en bild av att integrationen har en stark ställning i det föreslagna systemet. Det är ändå fråga om att själva modellen ur integrationssynvinkel är synnerligen problematisk och kräver reglering som rättar till saken. I praktiken är det svårt att anpassa bestämmelserna så att integrerade tjänstehelheter tryggas. Att styra och leda tjänsterna innebär många steg och utmaningar. Integrationen är problematisk i synnerhet med tanke på kunder som behöver flera tjänster samtidigt, eftersom tjänsterna sprids på olika aktörer. Kunder som behöver många tjänster kan falla mellan två stolar inom social- och hälsovården. När exempelvis en kund som får regelbunden hemvård behöver läkarvård eller konsultation hos läkare eller när kundens läkemedel måste ses över som helhet, skulle hemvårdspersonalen bli tvungen ta kontakt med varje kunds egen social- och hälsocentral runt om i landskapet eller i andra landskap. Det vore en tillbakagång för den nuvarande utvecklingstrenden inom den kommunala hemvården där läkartjänster ingår. Det är viktigt med fungerande information och kunskapsledning inom social- och hälsovårdens verksamhet och betydelsen kommer ytterligare att betonas i den föreslagna modellen med flera producenter. Om man inte lyckas med informationen och ledningen, kommer reformens mål inte att uppnås. Det finns skäl att observera att alla funktioner inom Kanta-tjänsterna inte kommer att kunna tas i bruk överallt under de närmaste 5–10 åren på ett sätt som medger ett problemfritt informationsutbyte mellan aktörerna och en smidig integration av tjänsterna för varje enskild kund. För att kunden ska få integrerade tjänster måste dessa skräddarsys till en professionell helhet för kunden. Det ska

påpekas att om olika tjänster ges i samma byggnad, betyder det nödvändigtvis inte att tjänsterna till kunderna är integrerade. Integration kräver sakkunnig kundhänvisning och ett system för verksamhetsstyrning där kundhänvisningen integrerar tjänster som ges på olika ställen. En kompetent och professionell kundhänvisning, rådgivning som börjar med kommunala tjänster, överföring av information mellan social- och hälsocentralerna och landskapens affärsverk samt sporrande modeller för kommunernas och landskapens verksamhet för välfärd och hälsa ger kostnadsbesparingar. För att man ska kunna dra nytta av detta krävs professionell kundhänvisning och ett fungerande system för verksamhetsstyrning där uppgifterna i kundplanen står till alla parter förfogande. Enligt 5 § i lagförslaget ska det för kunden utifrån en bedömning av servicebehovet vid behov upprättas en kundplan, där kundens alla social- och hälsovårdstjänster ingår oavsett produktionsansvar. Landskapets affärsverk svarar för att kundplanen bildar en ändamålsenlig helhet med tanke på kundens servicebehov. Syftet med bestämmelsen är att trygga en integration av tjänsterna till kunder som behöver många tjänster, vilket i och för sig är välkommet. Om kundplanen upprättas på det föreslagna sättet uppstår det i praktiken en administrativ tungrodd process med en oklar ansvarsfördelning, vilket sannolikt leder till överlappande arbete och dåliga planer. Då uppstår det också frågor kring integritetsskyddet, bland annat vem som har vilka användarrättigheter till planen i en situation där den gemensamma planen innehåller alla möjliga tjänster som patienten fått, allt från hjärtoperation till utkomststöd och från barnskydd till cancerbehandling. Samtidigt bör det avgöras vem som tar ansvar för kundplanen som helhet. Enligt förslaget är alla tjänsteproducenter skyldiga att iaktta kundplanen. Det lyfter fram frågan om planens bindande karaktär och dess förhållande till socialvårdens förvaltningsbeslut och hälso- och sjukvårdens vårdbeslut. Förhållandet är oklart också i fråga om avtalen mellan aktörerna. Om kundplanen blir bindande, bör rättsskyddsaspekterna beaktas och det bör avgöras om det är möjligt att söka ändring i kundplanen. Än så länge har informationssystemen inte de funktioner som upprättandet av kundplaner kräver. För att fungerande informationssystem ska kunna byggas upp krävs det att begreppet kundplan definieras, ett arbete som bara har börjat. Informationssystemen kan inte byggas upp förrän definitionerna är klara. Troligen tar det flera år innan nyttan av kundplanerna blir verklighet.

13. 6. Ger förslaget landskapen tillräckliga förutsättningar att fullgöra organiseringsansvaret?

Vastaajien määrä: 1

14. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Det förslag till valfrihet som nu skickats på remiss ger landskapet möjlighet att producera direktvalstjänster i sitt affärsverk, vilket i någon mån förbättrar förutsättningarna att fullgöra organiseringsansvaret. Helhetsbedömningen är ändå att landskapet har otillräckliga möjligheter att utöva den beslutanderätt som hör till organiseringsansvaret.

Valfrihetslagstiftningen kringsskär landskapens möjlighet att utöva makt i anknytning till organiseringsansvaret och att uppfylla sitt organiseringsansvar. Förslaget ger inte förutsättningar för förverkligandet av ett organiseringsansvar. Eftersom affärsverket inte kan anpassa sina utgifter i takt med användningen av kundsedlarna och personliga budgeterna, leder det här till en ineffektiv verksamhet och att landskapets kostnader tilltar.

Bemyndigandena att utfärda förordningar enligt 9 kap. är oändamålsenliga och strider mot landskapens självstyrelse och organiseringsansvar. Det skulle innebära att det senare genom förordningar skulle bli möjligt att införa detaljerade bestämmelser om de ersättningar som betalas till producenterna av direktvalstjänster och att det också skulle bli möjligt att fatta beslut om ersättningsgrunderna i enskilda landskap. Landskapens självstyrelse håller på att bli mycket begränsad. En orsak är de begränsningar som föreslås i lagstiftningen i fråga om landskapens rätt att besluta om produktionen av de tjänster som de har organiseringsansvar för. I det aktuella utkastet till valfrihetslag tar sig begränsningarna uttryck i bland annat lagstadgad skyldighet för landskapen att erbjuda kundsedlar och personliga budgetar inom de tjänster som anges i lagen, förbud mot att tillhandahålla tjänster i landskapets egen organisation på basis av en kundsedel eller personlig budget, reglering av ersättningarna till producenterna samt begränsade möjligheter att producera valfrihetstjänster i landskapets affärsverk.

Som helhet håller landskapen på att få en begränsad självstyrelse av följande orsaker:

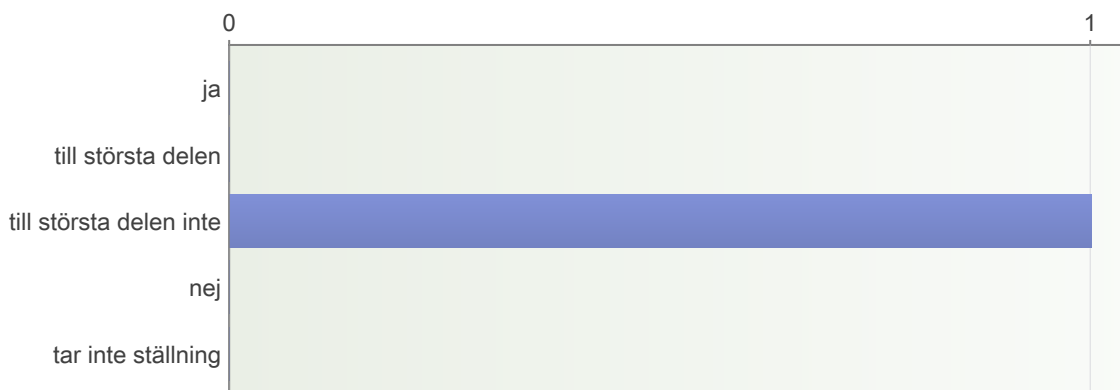
- landskapen saknar beskattningsrätt och de har begränsade möjligheter att ta lån
- landskapens rätt att besluta om hur tjänsterna ska produceras är begränsad
- landskapens rätt att besluta om den interna förvaltningen är delvis begränsad (bl.a. social- och hälsovårdsaffärsverk, nationella servicecenter och delegeringsskyldigheter)
- landskapens rätt att ingå avtal är begränsad (arbetsfördelningen och samarbetet med kommunerna, skyldigheten att till vissa delar anlita riksomfattande in-house-bolags tjänster, rätten att ta lån)
- särskilt i lagen om ordnande av social- och hälsovård har statsrådet och ministeriet omfattande, öppna och tolkningsbara befogenheter att styra landskapens operativa verksamhet och beslutsfattande
- landskapslagens synnerligen stränga skyldighet att täcka underskott i kombination med en stram finansieringsram för de offentliga finanserna i förhållande till landskapens serviceskyldigheter och det ökade kostnadstrycket till följd av befolkningens stigande ålder (i lagen om landskapens finansiering ingår en skyldighet att spara 3 miljarder euro)
- kriterierna för utvärderingsförfarande i landskapen.

Ytterligare framhåller Larsmo kommun, att klienten kan också använda sig av sin valfrihet och välja ett affärsverk i ett annat landskap (§21), inte bara i valet av en enskild tjänst (§23). Då ett affärsverk i ett annat landskap får fatta beslut som anknyter till kundplanen, har det inga incitament att spara på de kostnader som klienten åsamkar det egna landskapet, vilket åter hämmar landskapets förutsättningar att bära sitt organiseringsansvar.

15. 7. Främjar lagutkastet en förändring av verksamhetssätten och ibruktagande av nya serviceinnovationer?

Vastaajien määrä: 1

16. Fritt formulerade kommentarer.

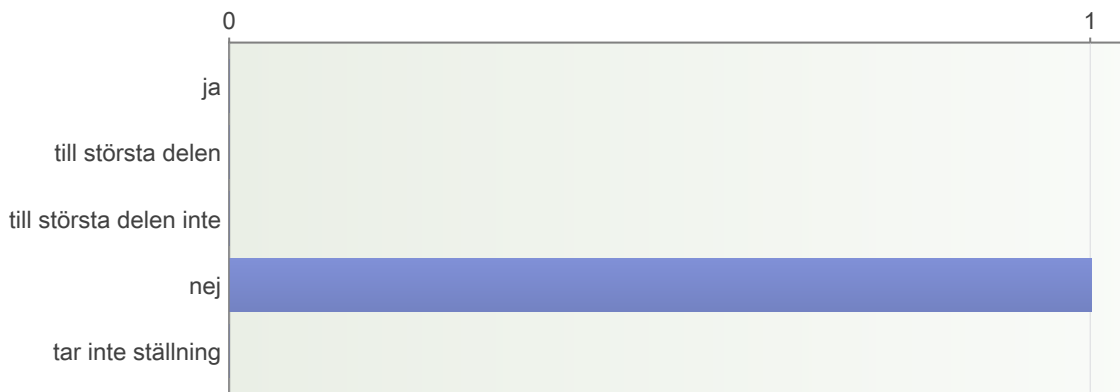
Vastaajien määrä: 1

- Beredningen i landskapet har redan i det här skedet åstadkommit förändringar på systemnivån i den verksamhet som tillhandahålls av kommuner och samkommuner. Om lagförslaget omsätts i praktiken kommer det sannolikt att leda till synnerligen stora förändringar i de rådande tillvägagångssätten. Frågan är också förknippad med avsevärda risker. Det är inte alls sagt att de ändrade tillvägagångssätten kommer att bli enbart positiva med tanke på klienten eller i synnerhet med tanke på samhället.

Innovativiteten är i slutändan beroende av på vilka grunder klienterna väljer serviceproducenter och hur serviceproducenterna kan utveckla deras verksamhet inom ramen för sin finansiering. I princip kommer social- och hälsocentralerna i och med kapitationsfinansieringen att få ett incitament att introducera serviceinnovationer. Om patienterna ändå hellre väljer ”mera traditionella” tjänster kommer innovativiteten snabbt att tryta. Dessutom är det mycket lättare för social- och hälsocentraler att tillhandahålla ”en begränsad vård” än att innovera nya tjänster. Innovativiteten på affärsverket kan bli ringare i och med striden om inkomster och sakkunniga.

17. 8. Ger utkastet till valfrihetslag tillsammans med de övriga delarna av landskaps- och social- och hälsovårdsreformen tillräckliga förutsättningar för att uppnå målet att bromsa upp kostnadsökningen med 3 miljarder euro?

Vastaajien määrä: 1

18. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

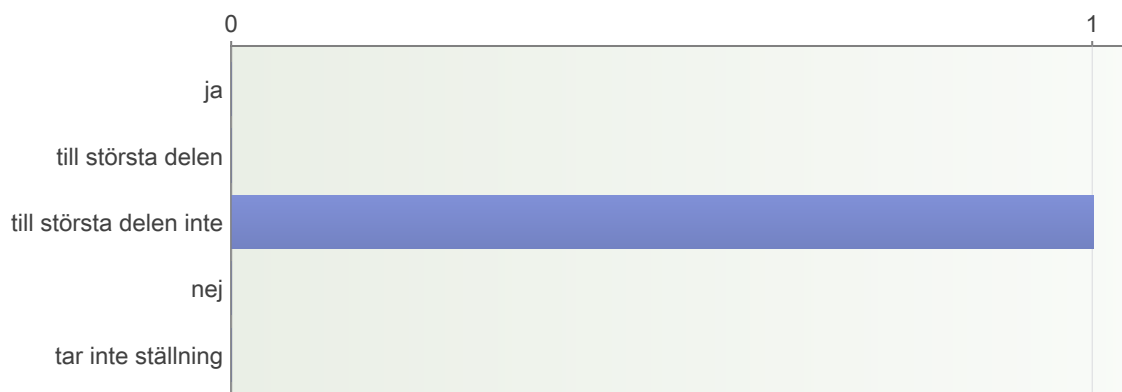
- Verkställandet av förslaget till valfrihetslag kommer att leda till en kostnadsökning. Öppnandet av marknaden kommer att öka serviceutbudet i tätorter. Landskapets affärsverk kommer inte att kunna anpassa verksamheten och kostnaderna i en situation där det råder en fluktuerande efterfrågan, varför det under en övergångsperiod kommer att råda en överkapacitet. Å andra sidan är landskapet ålagt att tillhandahålla tjänster i områden som företagsekonomiskt inte är lönsamma, vilket igen kommer att öka kostnadstrycket.

I konsekvensbedömningen av lagförslaget har man räknat upp 41 faktorer som enligt utsago kommer att leda till en större ökning av kostnaderna i jämförelse med det nu rådande läget. I konsekvensrapporten föreslår man att kostnadsstegringen ska tyglas med fasta ersättningar, digitaliseringsåtgärder och uppsägningar. Å andra sidan konstaterar man i konsekvensbedömningen att lagförslaget inte kommer att leda till arbetslöshet, dvs. att man inte kommer att kunna sänka kostnaderna genom uppsägningar. Tillgodogörandet av digitaliseringen är något som är nödvändigt för att man ska kunna erbjuda det åldrande och mer krävande klientelet tillbörliga tjänster, men tyvärr finns det varken nationellt eller internationellt några uppgifter som påvisar att digitalisering skulle tygla stegringen av kostnaderna. Med hjälp av en fast budget kan man sträva efter att skära ned kostnaderna, men såsom grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande i somras: ”Speciallagstiftningen om grundlagsskyddade social- och hälso-tjänster som tryggas i 19 § i grundlagen bygger för sin del på ett behovsbaserat system, där varje person som omfattas av lagens tillämpningsområde har rätt till de tjänster som han eller hon enligt en yrkesutbildad persons bedömning behöver. I propositionsmotiven hänvisas till ställningstaganden av högsta förvaltningsdomstolen och de högsta laglighetsövervakarna, enligt vilka man inte genom budgeten kan begränsa tillgången till lagstadgade tjänster (s. 685). Grundlagsutskottet vill betona betydelsen av denna synpunkt. Av 19 och 22 § i grundlagen följer att staten också för landskapens del ska se till deras finansiella förutsättningar att tillgodose de grundläggande rättigheterna.”

Reformens mål att bromsa kostnadsökningen kommer åtminstone inte att uppfyllas under den första hälften av 2020-talet, eftersom den föreslagna valfrihetsmodellen innehåller också andra element som ökar kostnaderna. Reformen kommer att innebära stora kostnader för utbildning och införande av framför allt datasystem samt administrativa kostnader för övervakning i anknytning till avtalsstyrning och andra administrativa kostnader för tillhandahållaren. Kostnadstryck uppstår bland annat för de personliga budgetarna, inom mun- och tandvården och till följd av de dubbla servicekanalerna för studerandehälsovården och företagshälsovården. Den föreslagna valfrihetsmodellen innehåller också andra element som ökar kostnaderna: kostnader för utbildning och införande av nya system, en ny administrativ börda för alla aktörer, transaktionskostnader i mångproducentmodellen och det kostnadstryck som de personliga budgetarna och mun- och tandvården medför, om den verksamhet som för närvarande sköts av privata sektorn och som omfattas av FPA-ersättning i stor utsträckning börjar finansieras med offentliga medel.

19. 9. I 3 kap. i utkastet till valfrihetslag föreslås bestämmelser om direktvalstjänster, dvs. de social- och hälsovårdstjänster för vilka kunden direkt kan välja tjänsteproducent. 9a. Tryggar de bestämmelser som gäller landskapets affärsverks produktion av direktvalstjänster (bl.a. 16 §) en jämlik tillgång till tjänster under alla omständigheter?

Vastaajien määrä: 1

20. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Landskapets affärsverk är ålagda att tillhandahålla samtliga social- och hälsovårdstjänster. Affärsverket kan planera sitt servicenätverk så att en jämlik tillgång till tjänster blir omsatt i praktiken. För att förmå tillhandahålla vittomfattande tjänster behöver affärsverket emellertid en tillräcklig finansiering och personal. Såvitt en ansenlig del av klienterna väljer en privat social- och hälsocentral, vars verksamhetspunkter sannolikt kommer att koncentreras till tillväxtcentra, kommer det här att begränsa affärsverkets möjligheter att geografiskt tillhandahålla vittomfattande tjänster. Den eventuella konkurrensen om personal – förmodligen framförallt om läkare – vilket kan hämma affärsverkets förutsättningar att överhuvudtaget tillhandahålla bastjänster – utgör ett ännu större problem.

21. 9b. Är det lagstadgade tjänsteutbud för social- och hälsocentraler som det föreskrivs om i 18 § i lagutkastet ändamålsenligt till sitt innehåll och sin omfattning?

Vastaajien määrä: 1

22. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Specialisläkarnas mottagningskyldighet bör tas bort från förslaget.

De föreslagna specialiteterna är delvis oändamålsenliga. I praktiken finns det inte ens längre några allmänmedicinare, de har alla antingen specialiserat sig i någon snävare specialitet eller i praktiken annars bara fokuserat sig på en snävare sektor. Det här kravet skulle förutsätta att tyngdpunkten i specialistutbildningen avsevärt ändras! En ögonläkare behöver i praktiken en synnerligen dyr utrustning som svårligen kan förflyttas från en plats till en annan, varför man ändå vore tvungen att remittera ett avsevärt antal patienter som undersökts av ögonläkare med lätt utrustning till sjukhusets poliklinik, vilket gör att verksamheten varken är produktiv eller ändamålsenlig. I fråga om decentraliserade specialistsjukvårdstjänster borde man heller inte gynna enskilda social- och hälsocentraler, samtidigt som det skulle vara svårt och ineffektivt att stöda alla social- och hälsocentraler.

23. 9c. Är det lagstadgade tjänsteutbud för mun- och tandvårdsenheter som det föreskrivs om i 18 § i lagutkastet ändamålsenligt till sitt innehåll och sin omfattning?

Vastaajien määrä: 1

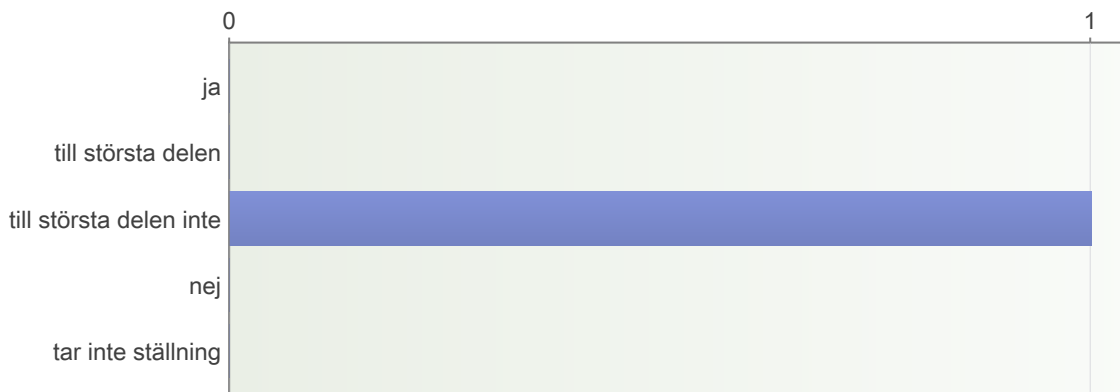

24. Fritt formulerade kommentarer.

Ei vastauksia.

25. 9d. Är bestämmelserna om social- och hälsocentralernas direktvalstjänster i 18 § i lagutkastet tillräckligt klara i fråga om vilka tjänster som hör till direktvalstjänsterna och vilka tjänster som inte är direktvalstjänster och produceras av landskapets affärsverk?

Vastaajien määrä: 1

26. Om inte, på vilket sätt skulle det vara ändamålsenligt att fastställa de grunder på vilka landskapen bestämmer de tjänster på primärnivå och på utvidgad primärnivå som produceras vid social- och hälsocentralerna?

Vastaajien määrä: 1

- I förslaget är åtminstone hemsjukvårdens och fysioterapins ställning oklara: när är det fråga om kundsedeltjänster och vad hör till social- och hälsocentralen? Likaså är det oklart hur läkartjänsterna inom hemsjukvården ordnas: via social- och hälsocentralen, via affärsverket eller som kundsedeltjänst.

För att omsätta klientens valfrihet i praktiken, men också för att öppnandet av marknaden tydligare ska kunna omsättas i praktiken, måste den mottagningsverksamhet som tillhandahålls inom primärvården av allmänläkare och skötare samt mun- och tandvården inbakas på föreslaget sätt i den verksamhet som bedrivs på social- och hälsocentralen.

En utvidgning av verksamheten till övriga delar äventyrar integrationen och kostnadshanteringen.

27. 9e. Är bestämmelserna om mun- och tandvårdens direktvalstjänster i 18 § i lagutkastet tillräckligt klara i fråga om vilka tjänster som hör till direktvalstjänsterna och vilka tjänster som inte är direktvalstjänster och produceras av landskapets affärsverk?

Vastaajien määrä: 1

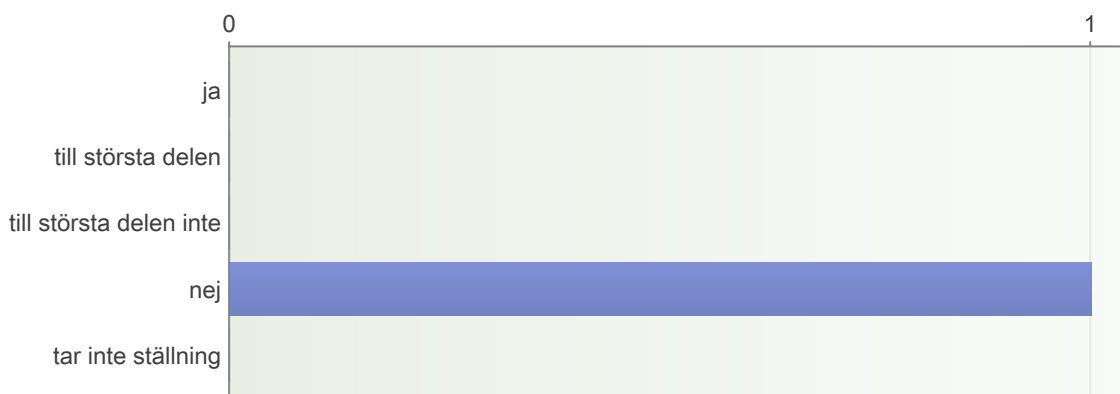
28. Om inte, på vilket sätt skulle det vara ändamålsenligt att fastställa de grunder enligt vilka det närmare bestäms vilka tjänster som produceras vid mun- och tandvårdsenheterna?

Vastaajien määrä: 1

- Om inte, på vilket sätt skulle det vara ändamålsenligt att fastställa de grunder enligt vilka det närmare bestäms vilka tjänster som produceras vid mun- och tandvårdsenheterna?

29. 9f. Är bestämmelserna (bl.a. 18 § och 37 §) ändamålsenliga och tillräckliga med tanke på socialvården?

Vastaajien määrä: 1

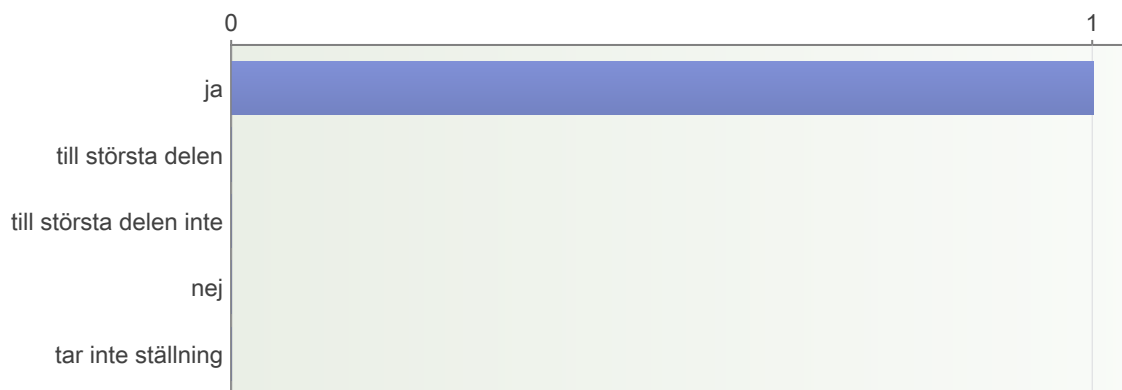
30. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Uppgiftsfördelningen och ansvarsfrågorna är diffust uttryckta. Bestämmelserna om socialvårdstjänster i 18 och 37 § är inte ändamålsenliga. Strukturen har byggts upp i syfte att öka serviceintegrationen i en situation där social- och hälsocentralerna inte på basis av grundlagsutskottets utlåtande kan tillhandahålla sådana sociala tjänster där offentlig makt utövas. I arbetsuppgifterna för den grupp som avses i 37 § ingår konsultationstjänster för social- och hälsocentralen, bedömning av kundernas servicebehov och hänvisning av kunder till affärsverket. Om gruppen inte fattar kundspecifika beslut har den ingen stor inverkan. Det har inte gjorts någon bedömning av hur många grupper med yrkesutbildade personer inom socialvården det behövs och inte heller vilken sakkunskap och vilka resurser grupperna behöver. Motiveringen till 18 och 37 § behöver klarläggas och preciseras.

31. 10. I 4kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om kundens möjligheter att välja ett landskaps affärsverk. 10a. Ger 21 § i lagutkastet kunden ändamålsenliga möjligheter att välja affärsverk?

Vastaajien määrä: 1

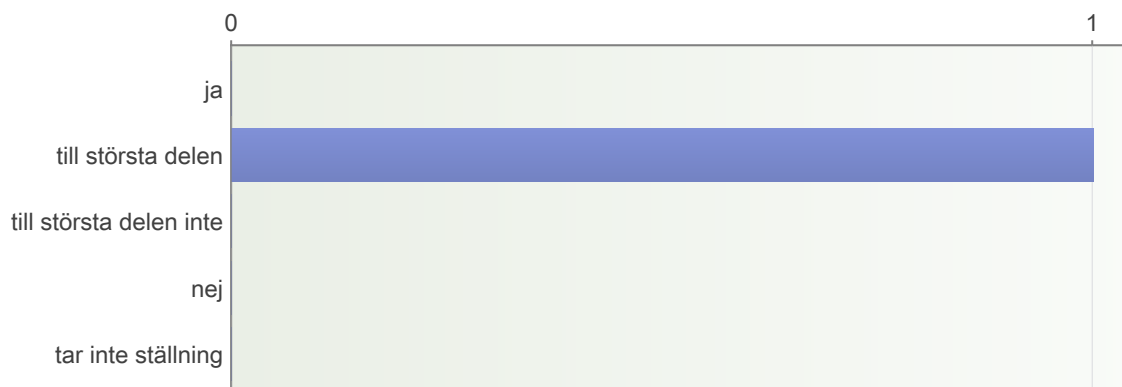
32. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Klienten kan också använda sig av sin valfrihet och välja ett affärsverk i ett annat landskap (§21), inte bara i valet av en enskild tjänst (§23). Då ett affärsverk i ett annat landskap får fatta beslut som anknyter till kundplanen, har det inga incitament att spara på de kostnader som klienten åsamkar det egna landskapet, vilket åter hämmar landskapets förutsättningar att bära sitt organiseringsansvar

33. 10b. Ger 22 och 23 § i lagutkastet kunden ändamålsenliga möjligheter att välja tjänsteenhet/enheter vid ett affärsverk?

Vastaajien määrä: 1

34. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Kunden har tillräckliga valmöjligheter, men det är inte till alla delar ändamålsenligt. Rätten att välja kan behöva begränsas i vissa situationer, till exempel när tillgången till tjänster inom barnskyddet eller missbrukar- och mentalvården fördröjs på grund av de val som kunden eller kundens anhöriga har gjort. Möjligheterna att välja affärsverk och serviceenhet vid affärsverket splittrar tjänsterna på ett oändamålsenligt sätt i situationer där kunden eller kundens närstående medvetet försöker undgå en bedömning av servicebehovet. Om problemet blir utdraget ökar kostnaderna för vården till exempel inom barnskyddet och missbrukarvården

35. 11. I 5 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om användning av kundsedel för att öka kundens valfrihet. 11a. Är den kundsedel som det föreskrivs om i 24 § i lagutkastet ändamålsenlig till sitt innehåll och sin omfattning?

Vastaajien määrä: 1

36. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Enligt 24 § i lagförslaget ska affärsverket erbjuda kunden en kundsedel för många andra tjänster än direktvalstjänster. Landskapet får närmare bestämma det detaljerade innehållet i de tjänster som betalas med kundsedel. Landskapet får begränsa i vilken omfattning kundsedlar tas i bruk, om det är nödvändigt för att tjänstehelheterna ska fungera eller för att tjänsterna ska kunna ordnas kostnadseffektivt.

Kundsedlar får inte användas om klient- eller patientsäkerheten kan äventyras. Landskapet bör inom ramen för sin självstyrelse ha rätt att bestämma vilka tjänster som kan tillhandahållas mot kundsedel på det sätt som landskapet anser vara ändamålsenligt. Vidare kunde landskapet föreskrivas en skyldighet att formulera mål för genomförandet av valfriheten och att följa utfallet.

Offentliga sektorn köper redan nu social- och hälsovårdstjänster av privata producenter i stor omfattning. Exempelvis inom boendeservicen för handikappade med heldygnsomsorg och inom boendeservicen för äldre utgörs kostnaderna till 48,9 respektive 36,1 procent av köp av tjänster hos privata aktörer. För en del av de föreslagna tjänsterna i 24 § passar kundsedeln bra.

Eftersom grundlagsutskottet har krävt att landskapet alltid ska trygga befolkningen tillräckliga tjänster, kan skyldigheten att bevilja kundsedel för tjänster inom den specialiserade sjukvården i den föreslagna omfattningen leda till att landskapet måste upprätthålla två parallella system för tjänsteproduktion.

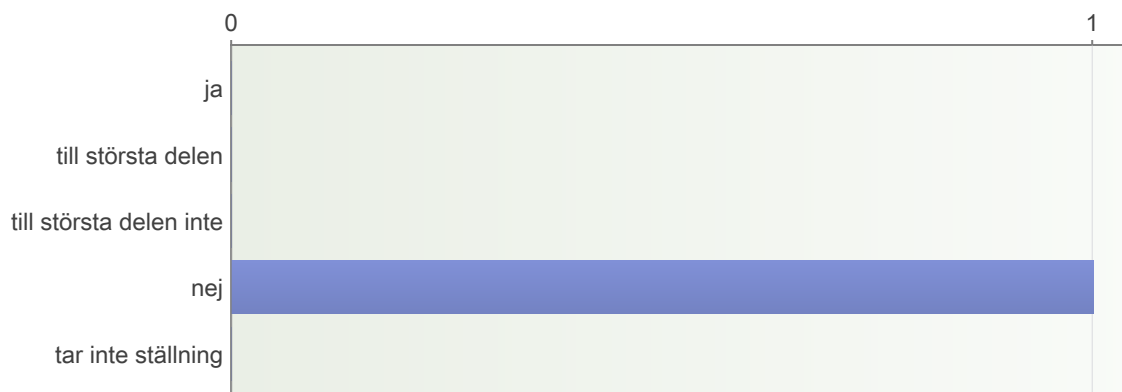
Jourverksamheten hör till landskapet, men för icke-brådskande vård ska en kundsedel ges för tjänster hos en privat producent .

Enligt 24 § mom 1 punkt 7 (detaljmotivering, s. 22) ska kundsedeln också omfatta utredningar av rehabiliteringsbehov. Utredningen av behovet bör kvarstå hos social- och hälsocentralerna, mun- och tandvårdsenheterna samt affärsverken

37. 11b. Har landskapets affärsverk utifrån de begränsningar som det föreskrivs om i 24 § 2 och 3 mom. förutsättningar att trygga tillräckliga tjänster på ett kostnadseffektivt sätt?

Vastaajien määrä: 1

38. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Enligt 2 mom. kan landskapet begränsa omfattningen av ibruktagandet av kundsedlar, om det är nödvändigt för att tjänstehelheterna ska fungera eller för att tjänsterna ska kunna ordnas kostnadseffektivt. Kundsedlar får inte användas om klient- eller patientsäkerheten kan äventyras. I lagförslaget har ansvaret för kundsedlarna ålagts landskapets affärsverk. Det är minst sagt oklart på vilket sätt landskapet kan begränsa den skyldighet som ålagts dess affärsverk. Även om det fanns ett dylikt sätt kan ett äventyrande av klient- och patientsäkerheten inte med säkerhet påvisas innan klient- och patientsäkerheten redan har äventyrats i samband med användningen av en kundsedel. Den sannolikaste mekanismen där klient- och patientsäkerheten äventyras är då en privat serviceproducent tillhandahåller en undermålig service. En dylik möjlighet kan inte på något vis med säkerhet uteslutas i förväg. En annan mekanism där klient- och patientsäkerheten, servicehelheter eller kostnadseffektiviteten hos tillhandahållna tjänster kan äventyras är om personer med nyckelkompetens på affärsverket eller övrig personal på affärsverket i omfattande utsträckning övergår till producenter som tillhandahåller tjänster mot kundsedlar. Naturligtvis kan man inte vara viss om att personalen övergår innan det inträffat. Enskilda kundsedlar leder inte till oöverkomliga problem inom något serviceområde, men det är fullständigt omöjligt att i förväg bedöma hur omfattande användningen av kundsedlar ska vara för att det ska leda till problem som leder till personalflyttningar.

Enligt 3 mom. får landskapet inte ta i bruk kundsedlar i fråga om sådana i 1 mom. 10 och 11 punkten avsedda tjänster där ibruktagandet av kundsedlar kan äventyra affärsverkets fullgörande av dess lagstadgade uppgifter. En dylik situation realiseras då personer med nyckelkompetens på affärsverket eller övrig personal på affärsverket i omfattande utsträckning övergår till producenter som tillhandahåller tjänster mot kundsedlar. Naturligtvis kan man inte vara viss om att personalen övergår innan det har inträffat. Då har problemet redan uppstått och personalen vill nödvändigtvis inte återvända till affärsverket, trots att serviceproducenten inte längre skulle beviljas rätt att tillhandahålla service mot kundsedlar.

Landskapets rätt att producera samtliga tjänster säkerställer inte att det förmår producera dessa tjänster på ett högklassigt sätt. Den höga nivån på servicen inom den specialiserade sjukvården i Finland har uppnåtts genom att centralisera behandlingar till enheter där man, till och med på en internationell nivå, producerar dem i stor omfattning. Detta har igen gjort det möjligt för personalen att specialisera sig på förhållandevis snäva kompetensområden. Ifall serviceproduktionen decentraliseras leder det här oundvikligen till att utvecklingen vänder i motsatt riktning – där händer opereras av ortopedier i stället för av handkirurger och av allmänkirurger i stället för ortopedier. På en del sjukhus skulle gynekologer utföra akuta blindtarmsbihangsoperationer nattetid. På motsvarande sätt skulle patienter inte längre vårdas på vårdavdelningar av kirurgisk (eller ännu mer specialiserad) vårdpersonal utan av sjukskötare som specialiserat sig i invärtesmedicin och kirurgi.

I praktiken kan landskapet försäkra sig om att villkoren i 2 och 3 mom. uppfylls enbart genom att låta bli att bevilja några kundsedlar överhuvudtaget.

I motiveringen till lagutkastet berättar man inte hur den grundlagsrättsliga jämlikheten för invånarna i landskapet ska förverkligas om ett landskap vägrar bevilja kundsedlar till dess invånare och hur jämlikheten för invånarna i landskapet ska förverkligas om en invånare har valt ett affärsverk i något annat landskap.

Motiveringarna till lagutkastet stöder inte landskapets möjligheter att trygga en jämlik service:

I motiveringstexten på s. 23 avgränsas utvärderingen av kostnadseffektiviteten enligt följande: Med att ordna tjänsterna kostnadseffektivt avses de helhetskostnader som orsakas landskapet i egenskap av organiserare av tjänsterna och inte lönsamheten hos landskapets egna affärsverk. Det här är en felaktig motivering. Naturligtvis bör kostnadseffektiviteten på affärsverket också utvärderas

Likaså avgränsas utvärderingen i samma punkt enligt följande: När man överväger en enskild kunds alternativ också i dessa situationer, ska man dock välja det alternativet som bäst motsvarar kundens behov. Också det här en besynnerlig motivering där man ställer en enskild individs behov framför t.ex. en hel patientgrupps kollektiva behov!

I motiveringstexten på s. 24 framförs följande: På motsvarande sätt följs och övervakas användningen av kundsedlar och begränsningar av användningen av kundsedlar i enlighet med denna paragraf såsom en del av styrningen och tillsynen av social- och hälsovården av social- och hälsovårdsministeriet och vid behov av konkurrens- och tillsynsmyndigheterna, som vid behov inom ramen för sina befogenheter ingriper i landskapens förfaranden. Exempelvis torde det inte ligga i konkurrensmyndigheternas intresse då de utför sina tillsynsuppgifter att ge bevarandet av ett nätverk bestående av akutsjukhus i landskapet den vikt som ett dylikt nätverk förtjänar.

I motiveringstexten på s. 25 framförs likaså: För att förverkliga valfriheten ska landskapet använda kundsedeln i så stor utsträckning som möjligt när det i landskapet finns tillgång till tjänster. Denna uppmaning i motiveringstexten är obefogad och menlig i och med att det gäller förverkligandet av valfriheten framför allt annat!

Samma problem återkommer i § 25 3 mom.: Om en kund vägrar ta emot en kundsedel som erbjuds honom eller henne svarar affärsverket för att social- och hälsovårdstjänster produceras för kunden på något annat sätt. Lagen ställer ett krav att man i situationer där en kundsedel används primärt ska ty sig till ett dylikt tillvägagångssätt och att man först då kunden vägrar att bli hänvisad till någon annan inrättning med en kundsedel kan erbjudas kunden vård vid ifrågasvarande affärsverk. Ifall det vid sidan av användningen av kundsedlar finns tjänster som tillhandahålls av affärsverk bör de kunna framföras som likvärdiga alternativ!

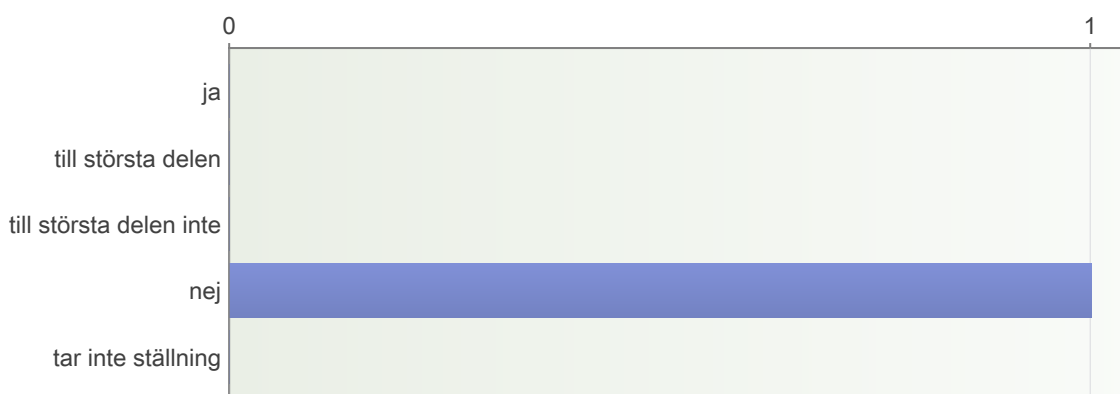
Det kommer förmodligen att ständigt finnas talrika besvär i olika rättsinstanser inlämnade av privata serviceproducenter där de ifrågasätter de grunder som landskapets affärsverk fastställt för begränsningen av användningen av kundsedlar samt att dessa besvär kommer att hämma beslutsfattandet i kritiska lägen (t.ex.

då ett affärsverk riskerar att bli av med ett omfattande antal läkare), vilket kommer att resultera i att de skyddsbestämmelser som finns i valfrihetslagen faktiskt inte kommer att trygga affärsverkets kostnadseffektivitet och därmed inte dess existensförutsättningar.

Landskapets möjlighet att enligt 24§ 2.mom. att begränsa tjänsterna om det är nödvändigt, ändras till om det behövs

39. 11c. Är bestämmelserna i 24 § i lagutkastet tillräckliga för att trygga ett riksomfattande och regionalt servicesystem inom den specialiserade sjukvården.

Vastaajien määrä: 1

40. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Kundsedelstjänsterna föreslås omfatta sådana tjänster inom den specialiserade sjukvården som, om de i stor utsträckning betalas med kundsedel, skulle ha betydande verkningar för landskapens affärsverks möjligheter att garantera tillräckliga och högklassiga tjänster inom specialiteter och i synnerhet jourberedskap dygnet runt under alla omständigheter i hela landet. Ett omfattande bruk av kundsedlar skulle också försvåra ordnandet av specialistläkarutbildning.

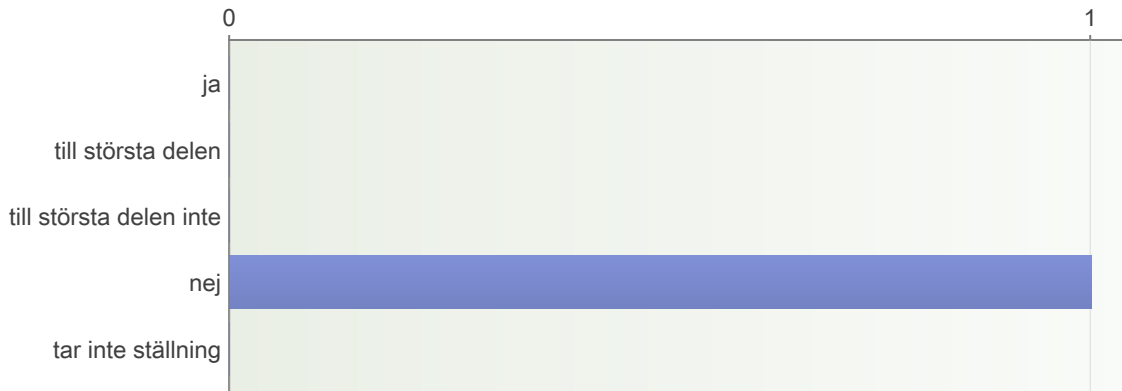
Landskapen föreslås få begränsa användningen av kundsedlar, om det är nödvändigt för att tjänstehelheterna ska fungera eller för att tjänsterna ska kunna ordnas kostnadseffektivt eller om patientsäkerheten eller landskapets möjligheter att klara av de lagstadgade uppgifterna äventyras.

Det är uppenbart att centralsjukhusens möjligheter att producera tjänster kostnadseffektivt och sköta de lagstadgade uppgifterna, av vilka den mest centrala är jourverksamheten, kommer att äventyras väldigt snabbt i många landskap när den elektiva verksamheten minskar på grund av användningen av kundsedlar. Också fungerande tjänstehelheter och patientsäkerheten kan äventyras när vårdkedjorna splittras. Att införa kundsedlar i produktionen av tjänster inom den specialiserade sjukvården leder troligen till att kompetent personal går över till privata sektorn, där bland annat jourskyldigheten är mycket mindre. Om man på allvar vill att producenterna inom landskapet och privata och tredje sektorn ska vara i samma ställning vid personalrekrytering, bör också annan personal än landskapets personal åläggas att göra sin andel av landskapets affärsverks jourskyldighet.

Det bör alltså vara möjligt, men inte obligatoriskt, att använda kundsedel när landskapet behöver komplettera sina egna tjänster för att kunna trygga den vård och de åtgärder befolkningen behöver och rimliga möjligheter för kunderna att få vård.

41. 11d. Är bestämmelserna om kundsedlar ändamålsenliga med tanke på kundens ställning och rättigheter?

Vastaajien määrä: 1

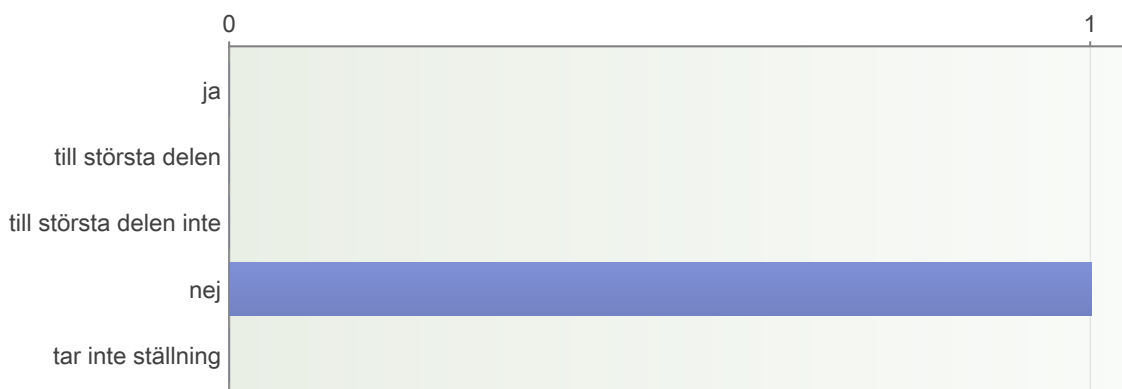
42. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Beträktat från klientens perspektiv är det inte ändamålsenligt att klienten inte kan välja landskapets affärsverk som producent av service som ges mot kundsedel. Det här minskar valfriheten och leder med tanke på klienten till en komplicerad process, där klienten för att få bli betjänad av affärsverket måste vägra ta emot en kundsedel som klienten enligt lag ska erbjudas. Klienten måste definitivt få välja landskapets affärsverk som producent av tjänster som tillhandahålls mot kundsedlar

43. 11e. Säkerställer systemet med kundsedlar att landskapet har tillräckliga möjligheter till styrning och inflytande med tanke på fullgörandet av organiseringsansvaret?

Vastaajien määrä: 1

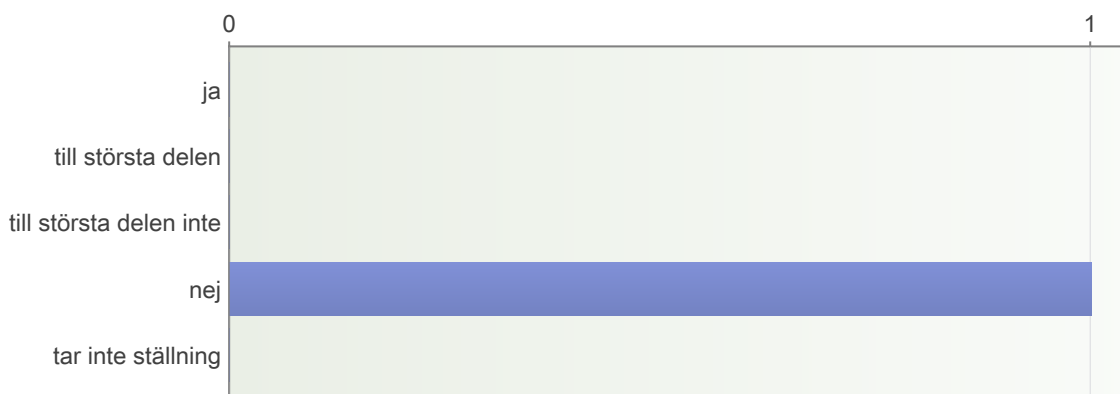
44. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Ansvar för resursallokeringen ligger enligt strukturmodellen hos landskapsfullmäktige. Det föreslagna systemet ger inga praktiska möjligheter att styra och övervaka systemet.

45. 12. I 6 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om användning av personlig budget för att öka kundens valfrihet. Ger bestämmelserna kunden tillräckliga möjligheter att påverka genomförandet av de tjänster som kunden behöver?

Vastaajien määrä: 1

46. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Enligt lagförslaget kan en klient inte anlita tjänster som tillhandahålls av landskapets affärsverk med en personlig budget. Det här begränsar klientens reella valfrihet och är också i övrigt oändamålsenligt. Den personliga budgeten omfattar en stor mängd klienter som i nuläget använder sig av tjänster som tillhandahålls av kommuner eller samkommuner och som förmodligen skulle vilja använda motsvarande tjänster då de har överförts till landskapets affärsverk. Ifall klienten blir tvungen att göra ett reellt val redan i det skede då budgeten beviljas (genom att vägra ta emot en personlig budget till de delar då den omfattar tjänster som tillhandahålls av affärsverket), har klienten ringare möjligheter att påverka hur de tjänster som klienten behöver ska omsättas i praktiken

47. 13. I 7 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om rådgivning och handledning samt bedömning av servicebehovet för kunden. I 5 § i lagutkastet föreslås dessutom bestämmelser om en kundplan som ska utarbetas för kunden. Tryggar bestämmelserna tillräckligt väl kundens rättigheter och genomförandet av tjänsterna på ett sätt som motsvarar kundens behov?

Vastaajien määrä: 1

48. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- En kundplan är något som är värt att understödjas, men kommer att utöka affärsverkets skyldigheter, samtidigt som affärsverkets disponibla ekonomiska resurser och kompetens minskar i och med bruktagningen av kundsedlar och personliga budgeter. Det här betyder att kundplanen inte nödvändigtvis kommer att kunna förverkligas i en önskad omfattning. Det finns heller inga garantier för att kundplanerna hörsammars i praktiken, även om en dylik skyldighet utfärdas i lag. I och med att kundplanen inte kontrolleras av (och inte i praktiken kan höra till) någon specifik aktör så kommer eventuella brister fram endast via klagomål eller tillsyn. Det här betyder å ena sidan att problemet redan har uppstått och å andra sidan att bara en liten del av problemen blir upptäckta. Med tanke på klienten skulle det vara mera ändamålsenligt om klienten i det läge då hon eller han är i behov av många sammankopplade tjänster skulle få dem tillhandahållna av landskapets affärsverk.

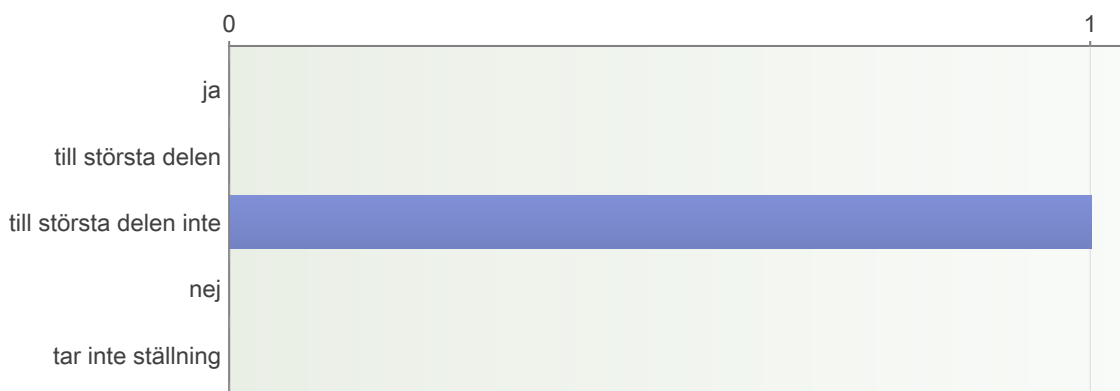
En kundplan är inte ett nära nog tillräckligt verktyg för att avlägsna de olägenheter som valfriheten åstadkommer i form av en decentraliserad serviceproduktion, även om den kommer att minska dem.

I synnerhet i en situation där en klient lider av rikligt med sjukdomar som behandlas på en social- och hälsocentral och där bara en synnerligen specifik sjukdom som t.ex. behandlas på affärsverkets ögonenhet i praktiken kan leda till att affärsverket i en synnerligen stor omfattning blir tvungen att ta ansvar för en kundplan där vården i det läget bara till en liten del sköts hos verket. Det här sysselsätter affärsverkets läkare på övriga specialiteter i onödan och leder till en ineffektivitet då dessa övriga läkare inte ändå delta i vården av patienten.

Man kan inte utgå från den text som framförs i lagen om att "Alla som producerar tjänster är skyldiga att iaktta kundplanen", eftersom en äkta kundplan lever; någonting gammalt tas bort, ändras eller så tillförs något nytt i planen på medicinska och vårdmässiga grunder hela tiden.

49. 14. I 8 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om förfaranden för godkännande av och avtal med tjänsteproducenterna. 14a. Är bestämmelserna om förfarandena för godkännande ändamålsenliga med tanke på målen med lagutkastet?

Vastaajien määrä: 1

50. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Förfarandena för godkännande av tjänsteproducent är ett centralt medel för landskapet att styra tjänsteproduktionen och är därför nödvändiga. Bestämmelserna i anslutning till förfarandena för godkännande är ändå oklara särskilt beträffande direktvalstjänster. Förhållandet mellan avtal och förvaltningsbeslut förblir oklart. Betyder bestämmelsen t.ex. att villkor enligt 42 § inte får bindas till ett avtal. I det andra kapitlet av tjänsteproducentlagen HE52/2017, till vilket man hänvisar i 39 § står det inget om att producenten ska ha en tillräcklig kompetens att producera tjänster. En dylik skyldighet framförs nog angående personalantal, utrymmen, apparater och till och med om ledningen, men inte om kompetensen. I 8 § konstateras dock att tjänsternas kvalitet ska tryggas så att de är klientcentrerade, trygga och utförs på behörigt sätt. Det här medför att landskapet inte har några förutsättningar att låta bli att godkänna en aktör som serviceproducent som enligt landskapets bedömning inte har en tillräcklig kompetens att tillhandahålla tjänster. Utbildning och kompetens är inte samma sak, och åtminstone inom den specialiserade sjukvården är utvärderingen av kompetensen lätt att kontrollera om det väcks en misstanke om att kompetensen är bristfällig.

Bestämmelser om ansvarsförhållandena fattas. Problem för tillämpningen är exempelvis att om landskapet och producenten har en tvist som gäller förvaltningsbeslut avgörs saken slutligen vid förvaltningsdomstol och om de har en avtalstvist avgörs saken genom avtalsrättsliga förfaranden slutligen i tingsrätten.

Förfarandena för godkännande av tjänsteproducent är ett centralt medel för landskapet att styra tjänsteproduktionen och är därför nödvändiga. Bestämmelserna i anslutning till förfarandena för godkännande är ändå oklara särskilt beträffande direktvalstjänster. Förhållandet mellan avtal och förvaltningsbeslut förblir oklart. Betyder bestämmelsen t.ex. att villkor enligt 42 § inte får bindas till ett avtal. I det andra kapitlet av tjänsteproducentlagen HE52/2017, till vilket man hänvisar i 39 § står det inget om att producenten ska ha en tillräcklig kompetens att producera tjänster. En dylik skyldighet framförs nog angående personalantal, utrymmen, apparater och till och med om ledningen, men inte om kompetensen. I 8 § konstateras dock att tjänsternas kvalitet ska tryggas så att de är klientcentrerade, trygga och utförs på behörigt sätt. Det här medför att landskapet inte har några förutsättningar att låta bli att godkänna en aktör som serviceproducent som enligt landskapets bedömning inte har en tillräcklig kompetens att tillhandahålla tjänster. Utbildning och kompetens är inte samma sak, och åtminstone inom den specialiserade sjukvården är utvärderingen av kompetensen lätt att

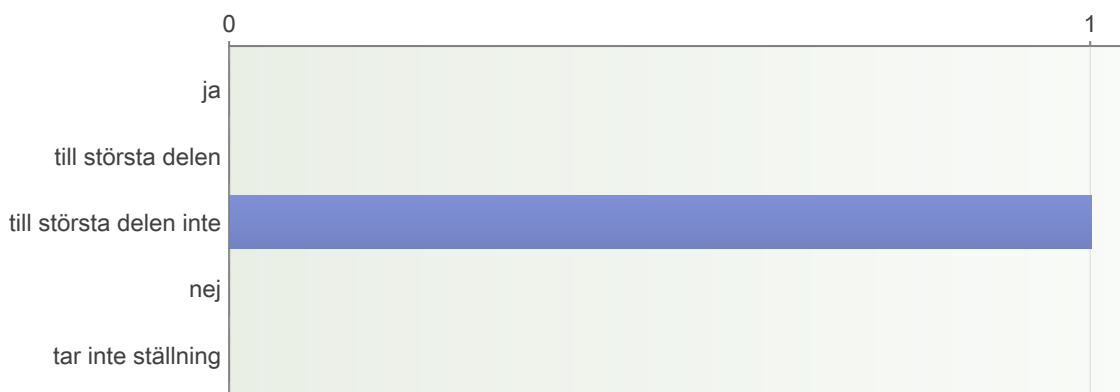
kontrollera om det väcks en misstanke om att kompetensen är bristfällig.

Bestämmelser om ansvarsförhållandena fattas. Problem för tillämpningen är exempelvis att om landskapet och producenten har en tvist som gäller förvaltningsbeslut avgörs saken slutligen vid förvaltningsdomstol och om de har en avtalstvist avgörs saken genom avtalsrättsliga förfaranden slutligen i tingsrätten.

Kundens rättsliga förhållande till social- och hälsocentralen och dem som producerar kundsedelstjänster och tjänster som tillhandahålls enligt en personlig budget är oklart. Dessutom är det annorlunda än när kunden köper extratjänster för egna pengar, vilket är en avtalsfråga mellan kunden och producenten

51. 14b. Säkerställer bestämmelserna om förvaltningsbeslut och ställande av villkor (42 §) tillräckliga möjligheter att fullgöra landskapets organiseringsansvar?

Vastaajien määrä: 1

52. Fritt formulerade kommentarer.

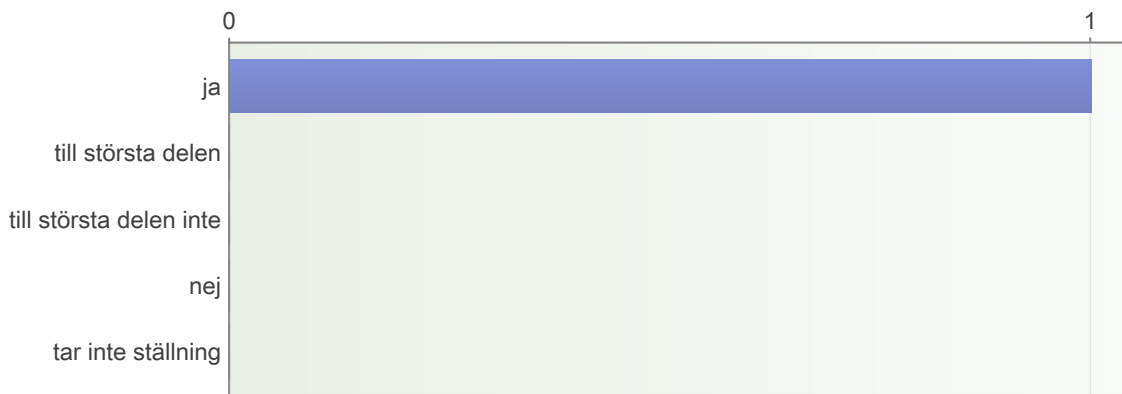
Vastaajien määrä: 1

- Frågan är otydligt ställd. Landskapet har inte tillräckliga medel att sanktionera en tjänsteproducent som inte handlar enligt de krav landskapet ställer. Ändå är det landskapet som har organiseringsansvaret och bär ett tungt ansvar att övervaka tjänsteproducenterna. Ansvarsfrågorna beaktas inte tillräckligt i lagförslaget.

53. 14c. Är bestämmelserna om avtalsförfarandena ändamålsenliga med tanke på målen med lagutkastet?

Vastaajien määrä: 1

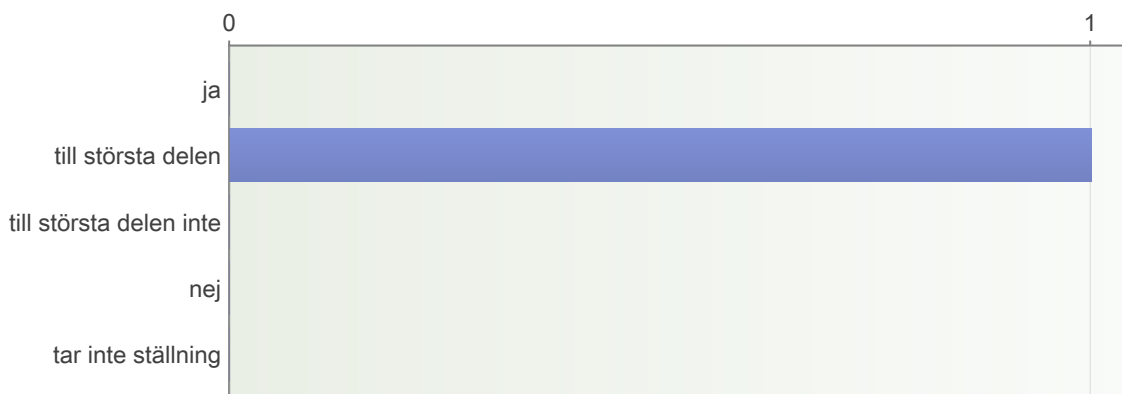

54. Fritt formulerade kommentarer.

Ei vastauksia.

55. 15. I 9 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om tjänsteproduktionen och tjänsteproducenternas skyldigheter. Är bestämmelserna ändamålsenliga med tanke på målen med lagutkastet?

Vastaajien määrä: 1

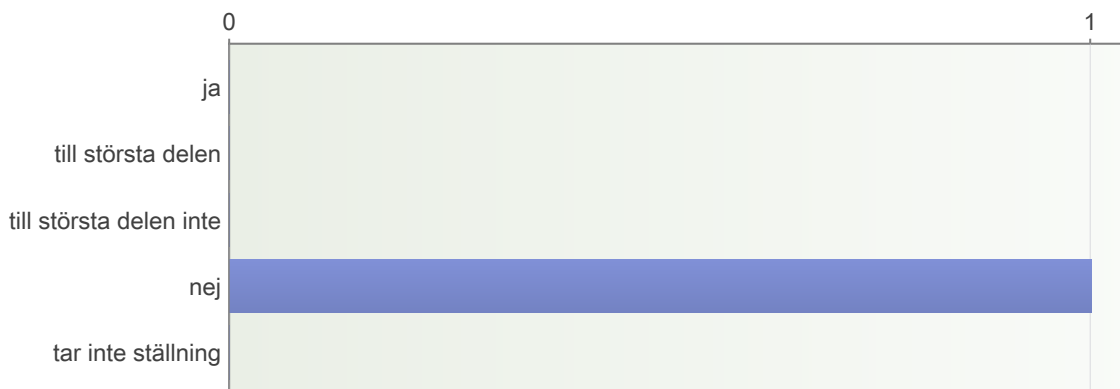
56. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Det är oklart vem som har tillsyn över en underleverantör till en producent av valfrihetstjänster.

57. 16. I 10 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om de ersättningar som ska betalas till tjänsteproducenterna. 16a. Beaktas kundernas olika servicebehov och de kostnader som de ger upphov till i tillräcklig grad i andelen fast ersättning till social- och hälsocentralerna och de faktorer som bestämmer den?

Vastaajien määrä: 1

58. Fritt formulerade kommentarer.

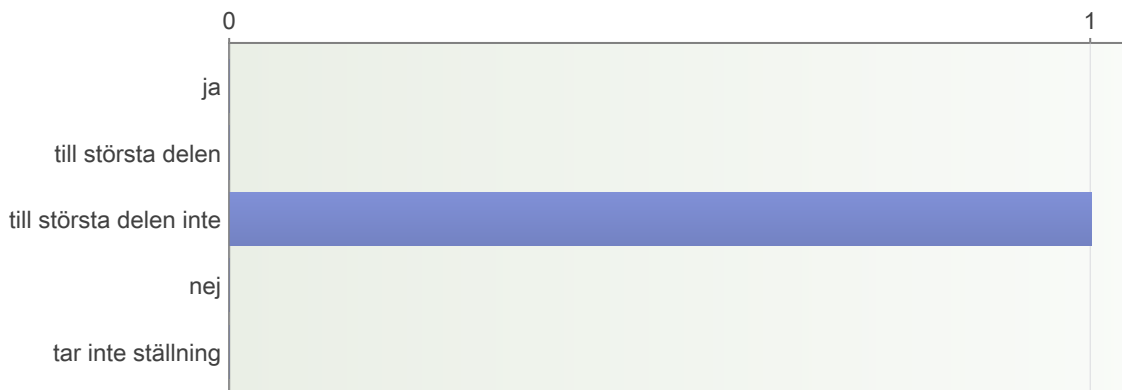
Vastaajien määrä: 1

- I lagförslaget eller i dess motiveringsdel beskriver man inte hur de faktorer som används för fastställandet av social- och hälsocentralens fasta ersättningar ska beakta klienternas olika servicebehov och de kostnader som dessa föranleder. I 65§ räknar man upp behovsfaktorerna för direktvalstjänsterna, men nämner inte hur de ska räknas och på vilket sätt faktorerna beaktar klienternas olika servicebehov och de kostnader som dessa föranleder. Det kan antas att klienternas varierande servicebehov inte kan beaktas i tillräcklig omfattning vid fastställandet av en fast ersättning. Det här igen betyder att ersättningen för en del klienter blir för låg, medan den för andra blir för hög. Det här uppmuntrar serviceproducenter till att marknadsföra tjänster till de klienter som inbringar en god avkastning, vilket sannolikt kommer att innebära att klientelet på det stora hela kommer att fördelas liksom i nuläget: Friskare patienter vårdas av privata producenter, medan den offentliga sektorn ansvarar för de tjänster som tillhandahålls för multisjuka klienter och klienter med försvagad funktionsförmåga.

I 63 § står ”Ersättningarna ska stödja ... invånarnas valfrihet”. På vilka grunder ska klienterna fås att använda sin valfrihet i en större utsträckning än vad det själva upplever sig behöva?

59. 16b. Är bestämmelserna om de övriga ersättningarna ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

60. Fritt formulerade kommentarer.

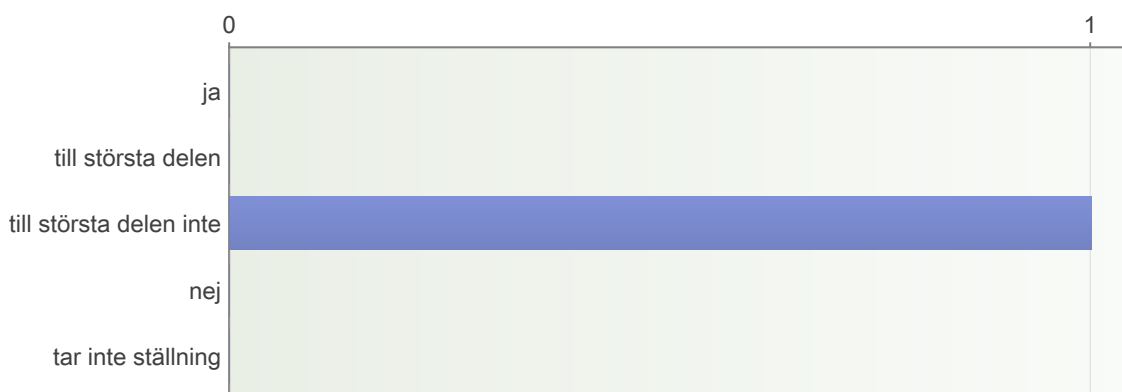
Vastaajien määrä: 1

- Landskapens möjlighet att påverka ersättningarna för tjänster som landskapen har organiseringsansvaret för är ganska begränsad. Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser nämligen utfärdas om bland annat minimibeloppen av prestationsbaserade ersättningar, om indikatorer för tjänsternas kvalitet, kostnadseffektivitet och effekt samt om minimi- och maximibeloppen av de incitamentsbaserade ersättningar som betalas med stöd av dessa indikatorer.

Det framgår inte om frågans "övriga ersättningar" avser andra ersättningar till producenter av direktvalstjänster enligt 70 § eller alla andra ersättningar än kapitationsersättningar enligt 65 §.

61. 16c. Säkerställer bestämmelserna att de social- och hälsocentraler som drivs av landskapens affärsverk och de privata social- och hälsocentralerna har lika verksamhetsförutsättningar?

Vastaajien määrä: 1

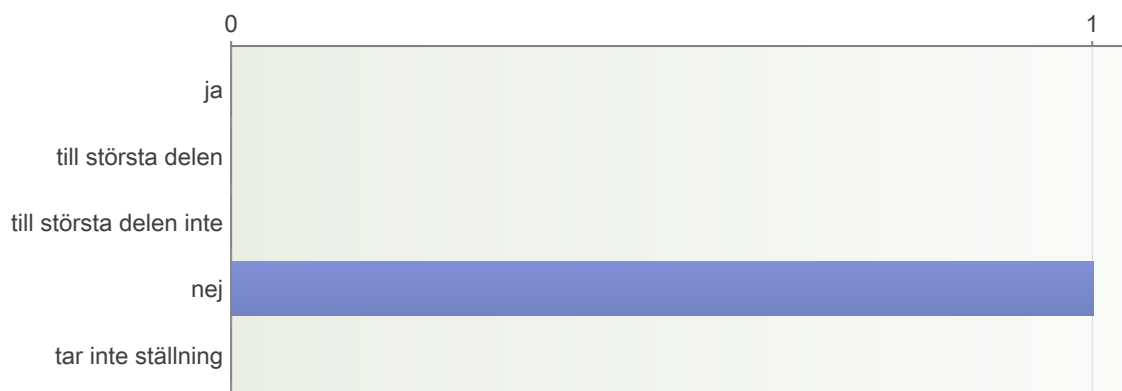
62. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Modellen har ett inbyggt problem som gör att landskapets affärsverk är tvunget att grunda social- och hälsocentraler där dylika inte grundas av privata på grund av lönsamhetsorsaker.

63. 17. I 12 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om lagens ikraftträdande. 17a. Tryggar övergångsbestämmelserna om kundsedlar i 85 § tillgången till tjänster under övergångsfasen?

Vastaajien määrä: 1

64. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Ibruktagningen av punkterna 1–7 i 24 § 1 mom. bör göras förpliktande först fr.o.m. 1.1.2021 (landskapet kan efter egen prövning ta dessa i användning redan tidigare) och ibruktagningen av punkterna 8–11 bör förkastas helt.

65. 17b. Tryggar övergångsbestämmelserna om social- och hälsocentralerna i 86 och 88 § tillgången till tjänster under övergångsfasen?

Vastaajien määrä: 1

66. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Enligt propositionens bestämmelser om lagens ikraftträdande tas personliga budgetar i bruk 1.1.2020 och kundsedlar senast 1.7.2020. Social- och hälsocentralerna inleder verksamheten 1.1.2021 och enheterna för mun- och tandvård 1.1.2022. Social- och hälsocentralernas verksamhet utvidgas med andra konsultationer än konsultationer inom allmänmedicin 1.1.2022 och med konsultationstjänster inom mun- och tandvård 1.1.2023. Landskapet bör senast 31.12.2019 fatta beslut om vilka konsultationer som överförs till social- och hälsocentralerna 1.1.2022, om de villkor som ställs på producenter av direktvalstjänster samt om ersättningar till producenterna.

Bestämmelserna träder i kraft stegvis, vilket i och för sig är motiverat. I förslaget ingår dock skyldigheter för landskapen att fatta viktiga beslut redan två år innan verksamheten inleds. Landskapet borde besluta om användningen av fast ersättning och reservera finansiering för ekonomiska incitament som styr producenterna i den riktning landskapet önskar. Förslaget minskar landskapens självstyrelse och medför en risk för att det uppstår extra kostnader i övergångsfasen, eller så uppstår det en situation där det inte finns intresserade på marknaden, eftersom landskapen sannolikt inte har tillräckligt faktaunderlag eller tillräckliga redskap för att kunna fatta välgrundade beslut.

Planeringen av nya informationssystem och informationssystemändringar som valfrihetsmodellen kräver har nyligen inletts. På det stora hela kan systemen färdigställas och införas uppskattningsvis 3–5 år efter att valfrihetslagen har godkänts. Eftersom alla informationssystem som krävs inte går att ta i bruk heltäckande enligt tidsplanerna i lagutkastet (utan att äventyra klient- och patientsäkerheten), bör landskapen också av den anledningen få mera spelrum att införa valfrihetsmodellen. Det skulle också möjliggöra en klarare periodisering av tillämpningarna av informationssystemen och ett kontrollerat ibrukttagande.

67. 17c. Tryggar övergångsbestämmelserna om mun- och tandvårdsenheterna i 87 och 89 § tillgången till tjänster under övergångsfasen?

Vastaajien määrä: 1

68. Fritt formulerade kommentarer.

Ei vastauksia.

69. 17d. Tryggar lagförslaget verksamhetsförutsättningarna för privata producenter av social- och hälsovårdstjänster?

Vastaajien määrä: 1

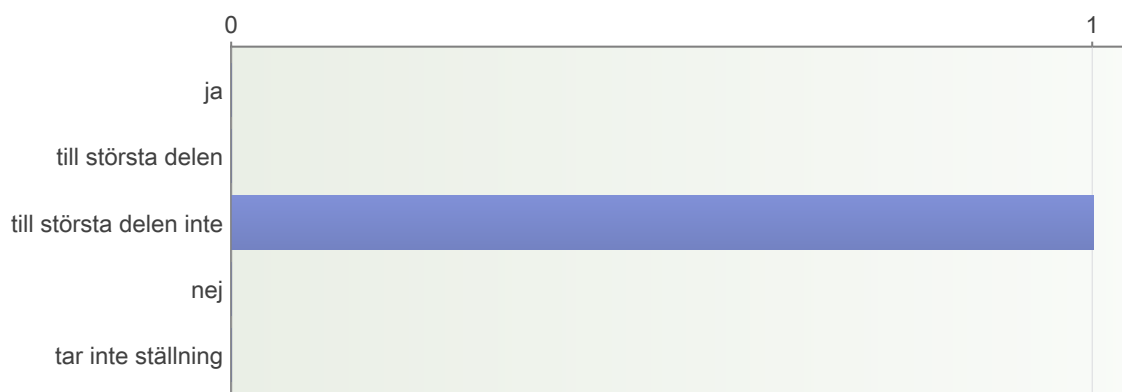
70. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Det föreslagna systemet är inte tillräckligt flexibelt för de privata producenterna. Det gynnar för ensidigt de som redan nu är stora och det är svårt att se hur nya aktörer i ett senare skede kunde fylla alla nödvändiga kriterier.

71. 17e. Ger lagförslaget små aktörer tillräckliga förutsättningar att vara tjänsteproducenter inom social- och hälsovården?

Vastaajien määrä: 1

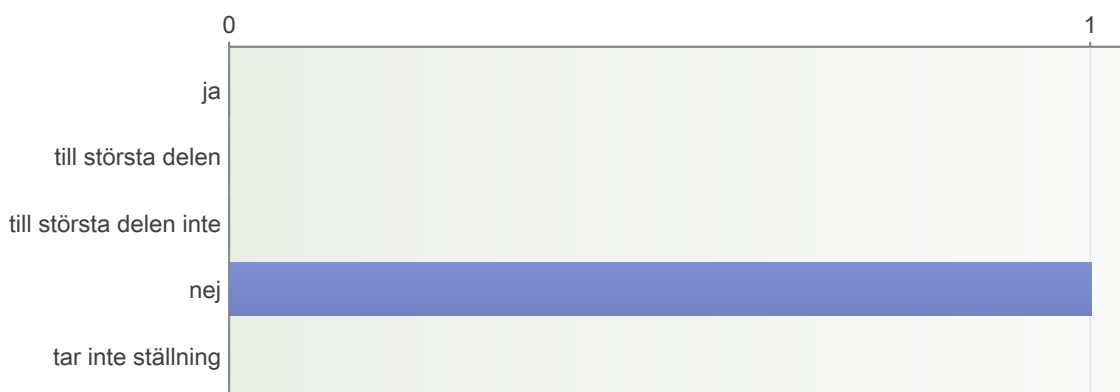
72. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Inledningsvis finns det troligen mindre aktörer som producerar tjänster enligt personlig budget och en del tjänster mot kundsedel, särskilt gäller det tjänster som ges hemma. Det förutsätter att de informationshanteringstjänster för valfriheten som avses i 77 § kan genomföras så att också småföretagare har tillgång till dem. Alla tjänsteproducenter som avses i valfrihetslagen ska använda följande informationshanteringstjänster: en tjänst för kundval, en informationstjänst för valfrihet, en hanteringstjänst för producenter, en uppföljningstjänst för tjänsteproduktionen och en informationstjänst för tjänsteproducenternas samhällsansvar.
För små aktörer är kravet på anslutning till informationssystemtjänsterna och de många rapporteringskyldigheterna en tröskel för att komma in på marknaden – i synnerhet om aktörerna inte kan utnyttja landskapens gemensamma informationssystem.

73. 18. Anser ni att bedömningen av reformens konsekvenser är korrekt och tillräcklig?

Vastaajien määrä: 1

74. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Konsekvensbedömningen har gjorts ytligt, bristfälligt och delvis felaktigt. De största dynamiska konsekvenserna av lagen har inte bedömts överhuvudtaget. I fråga om den privata sektorn har man antagit att tjänsterna ska produceras i Finland av företag registrerade i Finland. Konsekvenserna av patienternas rätt att söka tjänster i andra EU-länder har inte bedömts alls. Skattekonsekvenserna av reformen har uträknats schablonmässigt utan att kontrollera i vilken utsträckning hälso- och sjukvårdsproducenterna i nuläget betalar samfundskatt. Åtskilliga kostnadsstegrande faktorer har nämnts utan att man i regel ens försökt bedöma deras kostnadseffekter. Grunderna för faktureringen av den verksamhet som omfattas av kundsedlar har inte beskrivits och de framförda talen är grovt felaktiga

75. 19. Hur bedömer ni att reformen påverkar er egen organisations eller era medlemsorganisationers ställning?

Vastaajien määrä: 1

-

Landskaps- och vårdreformen och den anknytande valfrihetslagstiftningen är de största förvaltnings- och verksamhetsreformer som genomförts i Finland. De förändrar kommunernas roll i det finländska samhället på ett oåterkalleligt sätt. För Larsmo kommuns del finns det fog för att anta att servicen kommer att förändras till det sämre, i och med att servicepunkter i kommunen som upprätthålls av det offentliga, på sikt riskerar att försvinna. Å andra sidan finns det möjlighet att privata aktörer kan ta över en del av serviceproduktionen. För Larsmo och regionen är också de små privata serviceproducenterna av betydelse. Larsmo kommun understryker ytterligare svaret i fråga 17e och nödvändigheten av att de informationshanteringstjänster för valfriheten som avses i § 77 kan genomföras så att också småföretagare har tillgång till dem.

76. 20. Övriga fritt formulerade kommentarer om utkastet till regeringsproposition.

Vastaajien määrä: 1

-

Språket för direktvalstjänster bör korrigeras så att det blir språkneutralt.

Med anledning av klienternas jämlikhet och serviceproducenternas konkurrensneutralitet bör man kräva att alla producenter av direktvalstjänster tillhandahåller sina tjänster på bägge nationalspråk, finska och svenska, i samtliga tvåspråkiga landskap. Enligt 41 § i lagförslaget ska landskapet så långt möjligt se till att tjänster som tillhandahålls mot kundsedel och enligt en personlig budget finns tillgängliga inom landskapet på landskapets språk, så att kundens valfrihet förverkligas i fråga om dessa tjänster. Detta äventyrar de språkliga rättigheterna som tryggas i grundlagen.

Lagen bör formuleras så att både finsk- och svenskspråkiga garanteras en fungerande vårdkedja på det egna språket. Det innebär att tvåspråkiga landskap bör kunna kräva att producenterna av såväl direktvalstjänster som tjänster som tillhandahålls mot kundsedel och enligt personlig budget, kan ge service på både finska och svenska. Service på det egna språket är en grundlagsenlig rättighet och bör inte enbart ses som en kvalitetsfaktor.

77. 21. Specificerade förslag till ändringar i lagutkastet

Vastaajien määrä: 1

-

Hela strukturen är alltför komplicerad och ogripbar och därför bör regeringen anslå den tid som krävs för ett reformprojekt av den här volymen och omarbeta förslaget med beaktande av de uppenbara problem och risker som framförts ovan, så att den bättre och mera gripbar helhet formas.